

על שני יהודים מאתיופיה ביוגוסלביה

כתוספת לפעמים⁵⁸, אני מבקשת להביא פרטים על שני אירועים המעידים על קשר בין יהודים מאתיופיה ליהודי יוגוסלאביה (לשעבר).

בראשית שנות השלושים פנה הענף הלונדוני של הוועד למען הפלשים (Pro-Falasha Committee) אל איגוד הקהילות היהודיות ביוגוסלאביה בבקשה לקלוט אחד מנערי פיטלוביץ להמשך לימודיו, ללמדו את שפת המדינה ולשלבו באחד ממוסדות הקהילה. וכך יום אחד הגיע נער מגונדר, כבן 15, שחום, רזה וגבה-קומה, אל תחנת הרכבת של בלגראד ועל לוח שעל צווארו רשומים השם והכתובת של רבה הראשי של יוגוסלאביה, ד"ר יצחק אלקלעי. הנער, שבואו כנראה לא תואם מראש על-ידי שולחיו, נלקח אל משרד הרב, ומאז, במשך כשנה, היה חלק מחיי קהילת בלגראד. מורהו לשפה הסרבית-קרואטית היה שלום רוסו, מי ששימש כמורה-דת. על בואו של ילד יהודי מאביסיניה דיווח נפתלי גדליה בעיתון Jevrejski Glas ('הקול היהודי'), ביטאון יהודי בוסניה והרצגובינה שיצא לאור בסאראייבו, גיליון 10 (6.3.1931).

לאחר זמן-מה נשלח הנער לסאראייבו והצטרף למחזור השני (1931-1937) של הסמינר התיאולוגי היהודי התיכון. הנער, מנגיסטו סאמבאטו שמו ואילו חבריו כינחו שבתי בן שבתי, היה 'יהודי השחור' הראשון שנראה בסאראייבו והיה אהוב על חבריו ללימודים ועל חברי הקהילה במקום. הם התגאו בו משום שהיה ספורטאי מעולה, במיוחד שחיין מצטיין. אולם האהדה כלפיו נמוגה בשנת 1936, כאשר האיטלקים כבשו את חבש. מנגיסטו התייצב בקונסוליה האיטלקית בסאראייבו והכריז על נאמנותו לשליטים החדשים של ארצו. מאז הוא כמעט הוחרם על-ידי חבריו, אשר רובם היו אנטי-פאשיסטים ונגד הכיבוש האיטלקי.

לאחר סיום לימודיו חזר מנגיסטו למולדתו. לא ידוע בבירור מה עלה בגורלו, אך שמועות שהגיעו אל חבריו סיפרו, שהאיטלקים שלחוהו לסמינאר התיאולוגי הגבוה ברודוס. מאוחר יותר, בשוכו לגונדר, הוא נרצח כמשתף פעולה עם הכובש. האירוע השני הוא הופעת המתאגרף רגיס סיקי, 'יהודי שחור' שטען כי הוא מחבש, בזאגרב בשנת 1939, והתמודדו נגד ליאו פולאק אלוף 'מכבי' באיגרוף בעיר זו. סיקי, שכונה 'גור אריה יהודה', היה לבוש גופייה לבנה ותחתונים שחורים, ועליהם היה רקום מגן דוד גדול (כמו המתאגרף היהודי הנודע מאקס בר). יהודים מזאגרב מספרים כי פולאק ורגיס סיקי זכו באליפות האחרונה של הבאלקאנים באיגרוף, קודם שפרצה שם המלחמה. רגיס סיקי נשאר בזאגרב גם לאחר הקמת המדינה הקרואטית העצמאית, בת בריתו של היטלר, וכמו רוב הצעירים היהודים במדינה זו, הוא שולח אל מחנה-הריכוז יאסנובאץ.

גיני לבל
תל-אביב

תוספת ביבליוגרפית

למאמר הביקורת של פרופסור פאול וקסלר על ספרו של דוד מ' בונים: Hebrew and Aramic Elements in Modern Judezmo שפורסם בחוברת 'פעמים' 59, אני מבקש להעיר. ספר זה הופיע במסגרת העבודה על 'המילון ליסודות העבריים והארמיים כלשונות הדיבור של קהילות ישראל באגן הים התיכון', על-ידי מפעל מסורות הלשון של עדות ישראל שבמכון למדעי היהדות, האוניברסיטה העברית בירושלים. ספרו של בונים פותח את הסדרה Studies in Jewish Languages, בעריכת פרופסור שלמה מורג.

ש"מ